

Nader onderzoek flora en fauna Groene Wig Veldkamp, Borne/Hengelo

Eelerwoude werkt

met passie aan een mooi

en groen Nederland

Opdrachtgevers:
Gemeente Hengelo
Postbus 18
7550 AA Hengelo

&

Gemeente Borne
Rheineplein 1
7622 DG Borne

Opdrachtnemer:
Eelerwoude
[Onze vestigingen](#)
088-1471100
info@eelerwoude.nl
www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer:	9056
Datum:	24-9-2019
Projectleider:	G. Lubbers
Opgesteld:	M. Hoofd
Gecontroleerd:	B. Haamberg
Status:	Definitief
Versie:	1

© 2019 Eelerwoude

Dit rapport is enkelzijdig opgemaakt..

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
2	Huidige situatie en ontwikkeling	5
2.1	Huidige situatie	5
2.2	Voorgenomen ontwikkeling	9
3	Natuurwetgeving.....	10
3.1	Inleiding.....	10
3.2	Bescherming van soorten	10
4	Methode	11
4.1	Bureauonderzoek.....	11
4.2	Veldonderzoek	11
5	Beschermde soorten	14
5.1	Vleermuizen	14
5.2	Vogels	18
5.3	Overige soorten	20
6	Conclusie.....	22
6.1	Conclusie	22
6.2	Ontheffing noodzakelijk	22
6.3	Uitvoerbaarheid van de plannen.....	23
6.4	Geldigheid onderzoek.....	23

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Hengelo is voornemens om ten noorden van de A1, bij industrieterrein Veldkamp, een gebied met een oppervlakte van ongeveer 2,5 ha grond (De Groene Wig) bestaande uit twee erven, bouwland, grasland en beplanting te gaan ontwikkelen. De grond is deels in eigendom van de gemeente Borne en deels van de gemeente Hengelo.

In verband met deze plannen is er reeds een toetsing uitgevoerd aan de natuurwetgeving en aan het natuurbeleid (Eelerwoude, 2018). Uit deze toetsing kwam naar voren dat nader onderzoek naar vleermuizen, uilen en huismus noodzakelijk was. Tijdens de onderzoeken is het vermoeden van de aanwezigheid van steenmarter ontstaan. Daarom is ook nader onderzoek uitgevoerd naar deze soort.

Nader, gericht veldonderzoek is noodzakelijk om aan te tonen, dan wel uit te sluiten dat aanwezige woningen en beplanting een functie hebben als verblijfplaats voor beschermde soorten. Duidelijk moet dan ook worden om welke soort(en) en aantallen het gaat en wat de eventuele functie van het plangebied is voor deze soort(en). Uit het onderzoek komt naar voren of de voorgenomen ontwikkelingen consequenties hebben voor de aanwezige beschermde natuurwaarden in het kader van de Wet natuurbescherming, en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn. Voorliggende rapportage gaat hier verder op in.

2 Huidige situatie en ontwikkeling

2.1 Huidige situatie

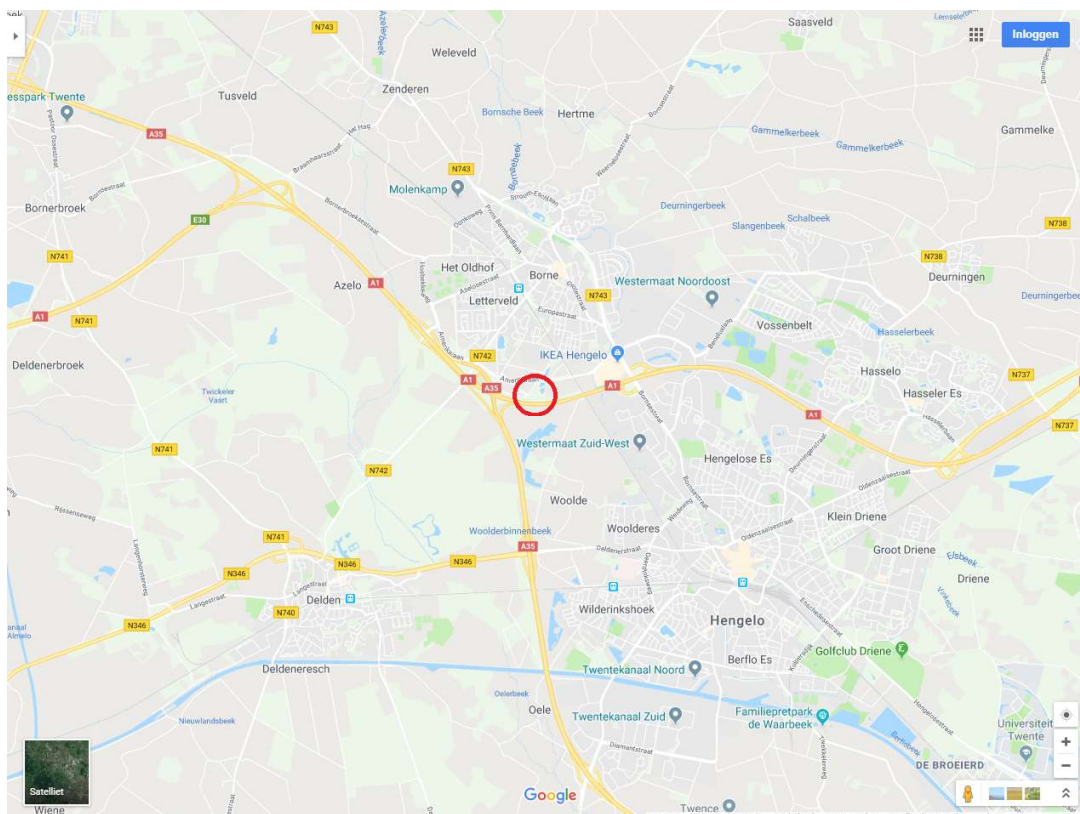
Het plangebied, genaamd Groene Wig Veldkamp, is gelegen tussen de A1 en de Amerikalaan (figuur 1 en 2). De gemeente Hengelo en Borne zijn voornemens om +/- 2,5 ha met daarop twee erven, bouwland, grasland en beplanting te gaan ontwikkelen.

Op het erf aan de Burenweg 70 staan een monumentale woning, een open kapschuur, een voormalige koeienstal, een oude varkensschuur, een paardenstal en een tuinhuisje. Alle gebouwen zijn in slechte staat van onderhoud. Er staat veel oude beplanting op het erf, waaronder zomereiken, beuken en lindes. Dit erf is momenteel bewoond.

Het erf aan de Burenweg 72 is opgedeeld in twee delen en bestaat uit een woning (twee-onder-één-kap) een bedrijfshal, een schuur en drie kippenhokken. Oude beplanting ontbreekt, op twee zomereiken na in het plangebied. Rondom de kippenhokken is veel dichte opslag aanwezig onder andere bestaande uit coniferen en enkele andere heesters.. De helft van het erf, aan de kant van de snelweg, is sinds 27 juli 2018 niet bewoond. De andere helft van het erf is wel bewoond.

Om de erven heen staan enkele eiken langs de weg. De Burenweg, waaraan de erven zijn gelegen, gaat over in een fietspad dat onder de A1 door gaat richting Twickel en Delden. In het plangebied zijn geen waterelementen aanwezig. Verlichting concentreert zich rond de aanwezige bebouwing.

Bij aanvang van het nader onderzoek stonden er twee solitaire bomen (zomereik en linde) in het bouwland tegenover de erven. Ook was er beplanting, met name jonge opslag van zomereik en sleedoorn, aanwezig langs de ingang van de fietstunnel onder de A1 door. De twee solitaire bomen en de opslag zijn in overleg met een ecooloog tijdens het onderzoek verwijderd. Afbeelding 1 en 2 tonen de ligging van het plangebied ten opzichte van Hengelo en Borne, afbeelding 3 een sfeerimpressie van het plangebied.

Afbeelding 1. Ligging plangebied.

Groene Wig Veldkamp

Plangebied

Afbeelding 2. Luchtfoto plangebied.

Afbeelding 3. Onderstaande foto's geven een impressie van het plangebied. Situatie op 31 juli 2018.

Burenweg 70

Burenweg 72

Beplanting langs de fietsentunnel (links) en de twee solitaire bomen op het bouwland (rechts), die tijdens de onderzoeksperiode zijn verwijderd.

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

Het plangebied heeft momenteel de (bestemmingsplan)status van 'groen' met wijzigingsbevoegdheid. Het is de bedoeling dat de grond wordt uitgegeven voor bedrijvigheid. Voor de toekomstige ontwikkeling zijn de stedenbouwkundig uitgangspunt geformuleerd; zie afbeelding 4.

De belangrijkste uitgangspunten ten aanzien van deze ecologische toetsing zijn:

- De 'Groene Wig' behoudt het groene karakter
- De oude boerderij en de naastgelegen schuur blijven behouden en worden gerenoveerd
- Alle andere bouwwerken worden gesloopt
- De hoofdstructuur van het groen blijft behouden
- De lindes worden verwijderd
- De verlichting van het plangebied blijft ongewijzigd
- Door de aanleg van een wandelpad en het weer leesbaar maken van de joodse begraafplaats zal het (recreatieve) verkeer licht toenemen
- De functies die het plangebied volgens het bestemmingsplan (De Veldkamp 2014) mogen hebben zijn:
 - o maatschappelijk;
 - o zakelijke dienstverlening;
 - o horeca;
 - o bedrijven en bedrijfsactiviteiten die genoemd staan onder de milieucategorieën 1 tot en met 2 opgenomen in bijlage 1: lijst van bedrijfsactiviteiten;
 - o sport en recreatie
 - o en bijbehorende bebouwing en voorzieningen zoals ontsluitingen, groen, parkeerplaatsen, water.

- De 'Groene Wig' is **groen**
- Bescherming van waardevolle bomen: grond daaronder in eigendom houden en bomen onderhouden
- Gebied zuidelijk van de boerderij (aan weerszijden van het fietspad) kaderen met een haag (ca 1m); zowel aan de straatzijde als aan weerszijden van het fietspad
- Oude boerderij met te handhaven bijgebouwen in het zicht; lindes verwijderen
- De voormalige locatie van de joodse begraafplaats weer leesbaar maken (*)
- Toegang per auto: vanaf de Lemerij en de Burenweg; per fiets: vanaf het fietspad door de Wig
- Toe te voegen bebouwing zichtbaar van buiten de Wig en 'gestrooid' (twents erf)
- Toe te voegen bebouwing ondergeschikt aan bestaande boerderij
- Zuidelijk van de Groene Wig een wandelpad aanleggen als recreatieve verbinding

(*) het vermoedelijke aantal joodse graven verbeelden met even zoveel (niet gave) Bentheimer zandstenen die bij elkaar, maar niet in strak geordend, ca 15cm boven het gazon zichtbaar zijn. Meen info-bord en een zitbank. De aanwezige markestenen reinigen en niet verplaatsen.

05-10-2018

Afbeelding 4. Stedenbouwkundige uitgangspunten voor de toekomstige ontwikkeling van de Groene Wig. (Bron: Gemeente Hengelo)

3 Natuurwetgeving

3.1 Inleiding

De Wet natuurbescherming bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. De provincies zijn het bevoegd gezag en alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid is het Rijk (Ministerie van Economische Zaken) het bevoegd gezag. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied; de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming.

3.2 Bescherming van soorten

Het uitgangspunt bij het onderdeel soortenbescherming is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. De wet kent een drietal beschermingsregimes; beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn, beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn en beschermingsregime “andere soorten”. Daarnaast zijn landelijk van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd. Elk beschermingsregime heeft zijn eigen verbodsbepalingen.

Voor ieder ruimtelijk plan is het verplicht om te toetsen of deze leiden tot overtreding van de betreffende verbodsbepalingen. Wanneer er sprake is van een overtreding dient er onderzocht te worden of er een vrijstelling geldt. Indien dit niet mogelijk blijkt, is het nodig om na te gaan of een ontheffing kan worden verkregen. Bijlage 4 gaat verder in op het wettelijk kader bij toetsing aan de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming.

Gevolgen plangebied

De bescherming van soorten is overal en altijd van toepassing bij ontwikkelingen. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten en welke effecten de voorgenomen ontwikkeling heeft op deze soorten.

4 Methode

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van een verkenning van bestaande inventarisatiegegevens en gericht onderzoek naar vleermuizen, uilen en huismus.

4.1 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van landelijke, provinciale en indien beschikbaar regionale verspreidingsinformatie;

- Uit de landelijke verspreidingsinformatie uit atlassen, die deels gedateerd is, moet blijken of nabij de locaties in het verleden strikt beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer), en veelal betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied.
- De flora- en faunadatabase van Eelerwoude is eveneens geraadpleegd. Eelerwoude heeft meerdere onderzoeken in de nabije omgeving uitgevoerd. De data van deze onderzoeken zijn opgeslagen in deze database.

4.2 Veldonderzoek

Op basis van 7 veldbezoeken is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van verblijfplaatsen en de functionele leefomgeving van vleermuizen, huismus en gierzwaluw. Daarnaast is ten behoeve van onderzoek naar steenmarter een wildcamera geplaatst. De onderzoeken zijn uitgevoerd door B. Haamberg en M. Hoofd. Betreffende personen zijn ecologische adviseur en werkzaam bij Eelerwoude (zie kader – ecologisch deskundige). In tabel 1 zijn de onderzoeksdata weergegeven. Hierbij zijn tevens de onderzoekers, starttijd en weersomstandigheden genoteerd.

Kader – ecologisch deskundige

De veldmedewerkers van Eelerwoude beschikken over een uitgebreide ervaring met de betreffende soortgroepen en voldoen aan de criteria van 'ecologisch deskundige'. Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- *op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of*
- *op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of*
- *als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of*
- *zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of*
- *zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.*

Tabel 1. Type onderzoek, datum, start- en eindtijd, uitgevoerde onderzoeker(s) en de weersomstandigheden genoteerd per veldbezoek.

Datum	Type onderzoek	Start – eindtijd	Veldmedewerker	Weersomstandigheden
06-9-2018	Baltsonderzoek vleermuizen	20:00-22:00 Zon onder: 20:16	M. Hoofd	18 °C, droog met uitzondering van een korte bui, dicht bewolkt, windkracht 2 Bft
25-9-2018	Baltsonderzoek vleermuizen	Zon onder: 19:31	M. Hoofd	10 °C, droog, half bewolkt, windkracht 2 Bft
25-9-2018	Steenmarter (plaatsen wildcamera)	n.v.t.	M. Hoofd	n.v.t.
29-10-2018	Steenmarter (ophalen wildcamera)	n.v.t.	M. Hoofd	Nv.t.
12-4-2019	Huismusonderzoek	10:00-12:00 Zon op: 06:51	B. Haamberg	5-8 °C, droog, half bewolkt, windkracht 2 Bft
30-4-2019	Huismusonderzoek	8:00-10:00 Zon op: 06:12	B. Haamberg	12 °C, droog, half bewolkt, windkracht 2 Bft
20-5-2019	Kraamonderzoek vleermuizen	21:15-23:15 Zon onder: 21:37	B. Haamberg M. Hoofd	16 °C, droog, zwaar bewolkt, windkracht 3 Bft
7-6-2019	Kraamonderzoek vleermuizen	3:30-5:30 Zon op: 5:20	B. Haamberg M. Hoofd	10 °C, droog, half bewolkt, windkracht 3 Bft
4-7-2019	Kraamonderzoek vleermuizen	21:45-23:45 Zon onder: 22:04	B. Haamberg M. Hoofd	18 °C, droog, half bewolkt, windkracht 2 Bft

Vleermuizen

Bij de uitvoering van het vleermuisonderzoek is gewerkt conform het ‘Protocol voor vleermuisinventarisaties’ dat in januari 2017 is geëvalueerd door deskundigen van het Netwerk Groene Bureaus, de Zoogdiervereniging en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Het protocol is daarmee aangepast naar de meest recente wetenschappelijke inzichten.

Het vleermuisonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van de soortensamenstelling, de aantallen, de gebruiksfunctie van het gebied en het vaststellen van verblijfplaatsen (kraamverblijven, winterverblijfplaatsen, zomerverblijven etc.), vliegroutes en foerageergebieden. Het onderzoek heeft zich geconcentreerd op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen en laatvlieger vanwege de geschiktheid van het type bebouwing voor deze soorten. Daarnaast is ook specifiek gekeken naar de aanwezigheid van vliegroutes omdat bij eerder onderzoek een vliegroute is aangetroffen (Verburg & Mertens, 2006). Uiteraard is tijdens de veldbezoeken ook aandacht besteed aan eventuele andere beschermde vleermuissoorten binnen het plangebied. Tijdens het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van de batdetector Pettersson D240X in combinatie met een EchoMeter Touch.

In totaal zijn vijf veldbezoeken uitgevoerd: drie in de kraamperiode en twee in de baltsperiode. Het kraamonderzoek heeft zich gericht op de aanwezigheid van zomer- en/of kraamverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens het uitvlieg- of invliegtijdstip van vleermuizen, respectievelijk rond zonsondergang en zonsopkomst. Het baltsonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van balts-, paar-, en/of winterverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens de baltsactiviteit van vleermuizen, na zonsondergang tot middernacht. Tijdens dit tijdstip is de meeste baltsactiviteit bij vleermuizen

waar te nemen. De veldbezoeken hebben plaatsgevonden tijdens voor vleermuizen gunstige weersomstandigheden.

Huismus

Bij broedvogelinventarisaties van huismus wordt gewerkt volgens het Kennisdocument Huismus (Bij12, 2017). Hierbij worden waarnemingen die op broedgevallen of een territorium duiden in verschillende inventarisatierondes genoteerd op kaart. Vervolgens wordt op basis van deze waarnemingen een kaart met territoria vastgesteld.

Het onderzoek is uitgevoerd in twee bezoeken in de periode april – mei met één veldmedewerker. De bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens gunstige weersomstandigheden. Tijdens het bezoek is onder andere gelet op zingende mannetjes en nestindicatieve waarnemingen zoals nestbouw, transport voedsel en alarmroepen.

Uilen

De uilensoorten die jaarrond beschermde nesten hebben zijn kerkuil, steenuil, oehoe en ransuil. Op 19 juni 2019 heeft de provincie Overijssel de gewijzigde lijst van jaarrond beschermde soorten gepubliceerd. Het is de bedoeling dat de gewijzigde lijst per 1 september 2019 in werking treedt. Dit betekent dat vanaf dat moment ook bosuil behoort tot de soorten met een jaarrond beschermde verblijfplaats. Voor kerkuil en steenuil zijn kennisdocumenten beschikbaar van Bij12 (Bij12, 2017). Voor ransuil, oehoe en bosuil zijn geen kennisdocumenten beschikbaar. Het onderzoek naar uilen is uitgevoerd tijdens de overige onderzoeken. Er is gelet op sporen (braakballen en uitwerpselen) en op overige aanwijzingen zoals zichtwaarnemingen en roepende dieren. Tijdens het onderzoek zijn ook geluidsfragmenten afgespeeld om een reactie te ontlokken.

Steenmarter

Van steenmarter is geen kennisdocument beschikbaar. De aanwezigheid van steenmarter is geïnventariseerd door het plaatsen van een wildcamera en door waarnemingen (sporen, zicht, geluiden, geur) tijdens de overige onderzoeken. Ook is informatie afkomstig van gesprekken met bewoners. De wildcamera is geplaatst op circa 20 cm van de grond. Als lokmiddel is gebruik gemaakt van een blikje sardines dat op circa 2 meter afstand van de camera is geplaatst. De camera heeft ruim één maand opnames gemaakt en was ingesteld op 10 foto's per trigger.

5 Beschermde soorten

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldbezoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit de literatuur en andere informatiebronnen. Vervolgens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

5.1 Vleermuizen

5.1.1 Voorkomen en functie

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn in het gebied 3 soorten vastgesteld; de gewone dwergvleermuis, de laatvlieger en de rosse vleermuis. Hieronder wordt ingegaan op hoe deze soorten het gebied gebruiken, daarnaast worden deze waarnemingen in de bijlage op kaart weergegeven.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is in Nederland de meest algemene vleermuissoort. De soort wordt veelvuldig waargenomen in stedelijk gebied. (Kraam)kolonies zijn in Nederland vooral in gebouwen aangetroffen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Gebouwen worden ook als winterverblijf gebruikt, waarbij (mogelijk) vergelijkbare plaatsen als in de zomer benut worden, mits deze vorstvrij zijn. Ze jagen hoofdzakelijk binnen en straal van 2-5 km van de verblijfplaats. Vliegroutes volgen zoveel mogelijk lijnvormige structuren en ze jagen in gesloten tot half open landschap.

Verblijfplaatsen

Tijdens het kraamonderzoek is binnen de begrenzing van het plangebied één zomerverblijfplaats vastgesteld. De verblijfplaats bevindt zich in een holte in de muur van een muuranker aan de achterzijde van de woning aan de Burenweg 70 (afbeelding 6). Deze verblijfplaats wordt in het najaar ook als paar-/baltsverblijfplaats gebruikt. Of de verblijfplaats ook in milde winters gebruikt wordt is afhankelijk van de aanwezigheid van een spouw. Indien een spouw aanwezig is kan de verblijfplaats ook in milde winters worden gebruikt.

Afbeelding 6. Verblijfplaats van gewone dwergvleermuis in een holte in de muur bij het muuranker.

Kader – Balts

Vleermuizen baltsen (ook wel sociale roep) in het najaar binnen een territorium om vrouwtjes te vinden en mee te lokken naar hun verblijfplaats om te paren. Zij vliegen daarbij op vaste routes, waarbij ze een zeer sterke binding met een bepaald gebouw(en) en/of beplanting hebben waar zich een paar- en/of baltslocatie bevindt. Baltsende mannetjes zijn dan ook een indicatie voor de aanwezigheid van een balts- en/of paarverblijfplaats. Mogelijk overwinteren deze mannetjes ook op deze locaties. Een locatie met een balts- en/of paarverblijfplaats kan dan ook aangemerkt worden als (vermoedelijke) winterverblijfplaats. Bij strenge vorst verhuizen ze echter vaak naar massawinterverblijfplaatsen, die niet binnen het plangebied aanwezig zijn of te verwachten door het ontbreken van geschikte gebouwen. De exacte plekken van de balts- en/of paarplekken zijn vaak niet duidelijk, aangezien ze tijdens het baltsen zelden in- of uitvliegen. Wel is de locatie op woningniveau vaak duidelijk. Soms baltsen mannetjes rondom een geheel huizenblok zonder duidelijke voorkeur voor een bepaalde woning. Binnen een territorium kunnen de mannetjes verschillende verblijfplaatsen hebben. Deze verblijfplaatsen maken onderdeel uit van een netwerk en binnen dit netwerk verhuizen ze regelmatig tussen deze verblijven.

Foeragegebied en vliegroutes

Er is een vliegroute aangetroffen vanaf de rotonde ten noorden van het plangebied richting het plangebied.

Tijdens de kraamperiode zijn 35 dieren geteld die vanaf de rotonde richting het erf vlogen. De dieren kwamen verspreid in een tijdsbestek van ongeveer 30 minuten langsvliegen. Het totale aantal dieren dat gebruik maakt van de vliegroute wordt echter geschat op 100 tot 150 omdat de vliegroute pas relatief laat werd gevonden en omdat de vliegroute waarschijnlijk ook nog na het onderzoekstijdstip, tot diep in de nacht, wordt gebruikt. Voordat de vliegroute werd aangetroffen waren al diverse foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen op de erven. De vliegroute is in 2006 ook al aangetoond (Verburg & Mertens, 2006 uit Lubbers, 2018). Waarschijnlijk betreft het dieren die vanuit de bebouwde kom van Borne naar foerageergebied ten zuiden van de A1 vliegen. De dieren komen door open gebied aanvliegen en gebruiken het erf om te foerageren. Vervolgens vliegen ze door richting geschikter foerageergebied ten zuiden van de A1.

Afbeelding 5. Afbeelding met vliegroute uit Verburg & Mertens, 2006.

Kader - vleermuisverblijfplaatsen

Onder de vleermuizen zijn gebouw bewonende en/of boom bewonende soorten aanwezig. Gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn hoofdzakelijk gebouw bewonend. Rosse vleermuis en watervleermuis zijn voornamelijk boom bewonende en gewone grootoorvleermuis, franjestaart en ruige dwergvleermuis bewonen zowel bomen als gebouwen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Holten en spleten in bomen en ruimtes achter loszittend schors zijn voorbeelden van verblijfplaatsen in bomen.

Vanuit de verschillende functies van de verblijfplaats worden weer andere eisen gesteld aan bijvoorbeeld het klimaat, de toegankelijkheid en de expositie van het verblijf ten opzichte van de zon. Als kraamverblijfplaats worden meestal gebouwen en/of bomen uitgekozen waarbinnen een constant klimaat heerst. Bij gebouwen zijn dit voornamelijk woningen met een spouwmuur of een geïsoleerd dak. Sommige vleermuizen hebben aan een opening van 1-2 cm voldoende om naar binnen te kruipen. Bij bomen gaat het meestal om dikke, oude bomen met een dikke restwand.

Laatvlieger

De laatvlieger komt in Nederland vrij algemeen voor (al laat de soort wel een dalende trend zien). Laatvlieger jaagt boven open tot halfopen landschap, vooral in de beschutting van opgaande elementen zoals bosranden, heggen en lanen. Kraamkolonies komen in Nederland voor zover bekend alleen in gebouwen voor. Deze bevinden zich in de spouwmuur, achter en onder de (dak)betimmering, onder daklijsten en dakpannen of onder het lood rondom de schoorsteen. Soms worden ze ook op zolders aangetroffen. De jachtgebieden liggen in een straal van 1 tot 5 km (zelden meer) rondom de kolonie. Vliegroutes volgen waar mogelijk lijnvormige structuren, maar laatvliegers vliegen bij gunstige weersomstandigheden ook wel grote afstanden door open gebied. De laatvlieger jaagt boven open tot halfopen landschap, vooral in de beschutting van opgaande elementen zoals bosranden, heggen en lanen.

Foerageergebied en vliegroutes

Laatvlieger is een enkele keer overvliegend waargenomen. Of de vliegroute van gewone dwergvleermuis ook wordt gebruikt door laatvlieger is niet duidelijk geworden tijdens het onderzoek. Er zijn slechts enkele laatvliegers waargenomen. Laatvlieger is ook minder afhankelijk van landschapselementen om langsheen te vliegen dan de gewone dwergvleermuis.

Verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen van laatvlieger zijn niet aangetroffen.

Rosse vleermuis

Rosse vleermuis is in West-Europa een uitgesproken boombewonende soort. Onder andere solitaire mannetjes, groepen vrouwtjes met jongen en dieren in winterslaap gebruiken boomholten als onderkomen. De vlucht van rosse vleermuis doet enigszins denken aan die van gierzwaluw: hoog en snel. De afstand tussen dagrustplaats en jachtgebied wordt in de regel in een snelle rechte vlucht afgelegd, op een hoogte van honderd meter of meer. Jachtplaatsen liggen meestal in open terrein, waar met snelle duiken op insecten gejaagd wordt. De rosse vleermuis jaagt vooral boven water en moerassige gebieden en ook wel rondom straatverlichting.

Foerageergebied en vliegroutes

Rosse vleermuis is enkele keren overvliegend waargenomen. Het plangebied heeft geen essentiële functie als foerageergebied of vliegroute.

Verblijfplaatsen

Er zijn geen verblijfplaatsen van rosse vleermuis aangetroffen.

Gewone grootoorvleermuis

De gewone grootoorvleermuis komt in heel Nederland voor maar nooit in grote aantallen. De soort geeft de voorkeur aan een besloten omgeving. De aanwezigheid van deze soort is op basis van geluid lastiger vast te stellen dan van de andere soorten aangezien de gewone grootoorvleermuis meer op zicht jaagt en minder op echolocatie en gehoor. Hierdoor kan de soort door detectors alleen op korte afstand worden waargenomen. Gewone grootoorvleermuizen hebben hun verblijfplaatsen zowel in bomen als in gebouwen.

Foerageergebied en vliegroutes

Gewone grootoorvleermuis is eenmaal foeragerend waargenomen ten noorden van het woonhuis aan de Burenweg 70. Er is geen vliegroute aangetroffen van deze soort.

Verblijfplaatsen

Er is geen verblijfplaats van gewone grootoorvleermuis aangetroffen in het plangebied. De soort kan mogelijk wel eens overdagen in het plangebied. Met name de te renoveren schuur is daar geschikt voor.

5.1.2 Effecten en ontheffing

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming met beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Het opzettelijk verstoren, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het beschadigen of vernielen van vaste verblijfplaatsen, inclusief de functionele leefomgeving, is verboden vanuit de Wet natuurbescherming. De functionaliteit van de verblijfplaatsen van vleermuizen dienen te allen tijde gegarandeerd te blijven.

Verblijfplaatsen

Er is één zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuis aangetroffen, die ook in gebruik is als paar-/balsverblijfplaats en mogelijk ook als milde winterverblijfplaats. Kraamverblijfplaatsen zijn niet aangetroffen. De verblijfplaats bevindt zich in de monumentale woning (aan de Burenweg 70) die behouden zal blijven. Deze woning wordt wel gerestaureerd. Afhankelijk van hoe de restauratie wordt uitgevoerd en door zorgvuldig te werken is het wellicht mogelijk om verstoring en vernietiging van de verblijfplaats te voorkomen. In sommige gevallen zou een ontheffing niet strikt noodzakelijk zijn. Echter, aangezien er ook voor huismus en steenmarter een ontheffing aangevraagd dient te worden, en aangezien de exacte renovatiewerkzaamheden nog niet duidelijk zijn, wordt geadviseerd om gewone dwergvleermuis ook in de ontheffing op te nemen. Met de voorgenomen ontwikkeling zijn vele mogelijkheden om natuurinclusief te bouwen.

Om een ontheffing te krijgen zijn een aantal maatregelen noodzakelijk. Te nemen maatregelen op hoofdlijnen:

- plaatsen van kasten voor gewone dwergvleermuis voorafgaand aan de werkzaamheden (compensatiefactor 4 per verblijfplaats);
- werken buiten de kwetsbare perioden van de soort;
- ongeschikt maken van huidige verblijfplaatsen in werkgebied;
- nieuwe verblijfplaatsen creëren in de toekomstige situatie;
- ecologisch werkprotocol opstellen;
- begeleiding tijdens de werkzaamheden.

Foerageergebied en vliegroutes

Het plangebied heeft een belangrijke functie als onderdeel van de vliegroute vanuit de bebouwde kom van Borne naar foerageergebied ten zuiden van de A1. Gezien het behoud van het groene karakter en de groene hoofdstructuur worden geen negatieve effecten verwacht op de functionaliteit van het plangebied als vliegroute. Bovendien wordt de vliegroute versterkt doordat er ten oosten van het fietspad een nieuwe erf met beplanting wordt gerealiseerd. Er wordt geadviseerd om de vliegroute in zuidelijke richting verder te versterken door weer beplanting aan te leggen langs de ingang van de tunnel onder de A1 door.

Het plangebied heeft een belangrijke functie als tussenstop op deze vliegroute. Vleermuizen maken een tussenstop om te foerageren om daarna door te vliegen richting het zuiden (of richting het noorden als ze terug vliegen naar hun verblijfplaatsen). Ook deze functie komt met de ontwikkeling niet in gevaar omdat het groene karakter en de goede hoofdstructuur behouden blijven. Het verwijderen van de lindes heeft met name in de periode juni/juli wel negatieve effecten op het insectenaanbod. Er blijft echter voldoende beplanting aanwezig om rond te foerageren. Bovendien wordt er een nieuw erf gerealiseerd ten oosten van het fietspad waar ook beplanting wordt geplaatst. Er wordt geadviseerd om de lindes die men voornemens is te kappen wel te behouden en om aanplant van lindes op te nemen in het beplantingsplan.

Kader - Foerageergebieden en vliegroutes

Foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen zijn beschermd indien bij het verdwijnen ook een verblijfplaats ongeschikt wordt.

Bijvoorbeeld door het onderbreken van een vliegroute wordt een foerageergebied onbereikbaar, waardoor de vleermuizen onvoldoende voedsel kunnen vinden. Bij het verdwijnen van foerageergebieden of vliegroutes wordt derhalve onderzocht of er voldoende bereikbare alternatieven zijn.

Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige landschapselementen zoals bomenrijen en singels om zich langs te verplaatsen. Een aaneengesloten kronendak heeft hierbij de voorkeur. Van vleermuizen is bekend dat onderbrekingen in de lijnstructuur maximaal 100 tot 200 meter mogen bedragen (kleinere en langzaam vliegende soorten 50 meter). Wanneer de onderbrekingen groter zijn dan deze afstand kunnen sommige soorten deze afstand niet overbruggen en zullen ze uitwijken naar alternatieve vliegroutes en foerageergebieden.

Conclusie: De voorgenomen ontwikkeling heeft mogelijk een negatief effect op de verblijfplaats van gewone dwergvleermuis die in het plangebied is aangetroffen. Geadviseerd wordt om een ontheffing aan te vragen. De voorgenomen ontwikkeling heeft geen negatieve effecten op foerageergebieden en vliegroutes. Er worden enkele adviezen gegeven over het aanleggen van beplanting.

5.2 Vogels

5.2.1 Voorkomen en functie

Tijdens het vogelonderzoek is in het gebied één soort vastgesteld waarvan de verblijfplaatsen jaarrond zijn beschermd; huismus. Kerkuil, steenuil, ransuil en bosuil zijn niet aangetroffen. Hieronder wordt ingegaan op hoe huismus het gebied gebruikt.

Huisumus

Huismussen zijn bijzonder vindingrijk als het gaat om het vinden van een nestplaats. Ze nestelen meestal in holtes, bij voorkeur in huizen. De huismus is een jaarrond-soort, wat inhoudt dat de soort gedurende het hele jaar gebruik maakt van de verblijfplaatsen. De huismus is een echte cultuurvolger en bovendien uitermate veelzijdig, wel is het een veeleisende soort. Het ontbreken van één van de onderstaande elementen kan betekenen dat ondanks de aanwezigheid van veel geschikte nestplaatsen toch geen huismussen aanwezig zijn. Al deze elementen liggen dichtbij elkaar, bij voorkeur in een straal van een paar honderd meter.

Geschikt huismussenhabitat bestaat uit de volgende elementen:

- Ruim voldoende nestgelegenheid.
- Continu voedsel in de directe omgeving van dekking.
- Voldoende inheems groen als leverancier van eiwitrijk voedsel voor de jongen.
- Evergreens (bladhoudende of groenblijvende plant) in hagen of gevelbegroeiing.
- Zandbad.
- Water.

Huismus komt voor op beide erven. In het plangebied zijn minimaal 11 territoria vastgesteld. De territoria zijn gebaseerd op het aantal zingende mannetjes. De huismussen maken het gehele jaar gebruik van het plangebied als leefgebied. De meeste huismussen zijn aanwezig rond de bestaande kippenhokken. Hier is meer dan voldoende voedsel en dekking in de vorm van coniferen aanwezig. Een groot deel van de mannetjes is zingend op de daken van de bebouwing aan de Burenweg 72 vastgesteld. Een kleiner aantal is vastgesteld rond de boerderij aan de boerderij van de Burenweg 70.

5.2.2 Effecten en ontheffing

Verblijfplaatsen van huismus zijn jaarrond beschermd. Huismus is in het plangebied broedend vastgesteld. Er geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Huismus

Als gevolg van de voorgenomen wordt een groot deel van de verblijfplaatsen vernietigd het gaat in totaal om minimaal 11 verblijfplaatsen. Met het verwijderen van de coniferen en ander opgaand struweel wordt ook de aanwezige dekking verwijderd. Doordat beide erven verruigd zijn is tevens veel voedsel in de vorm van onkruidzaden aanwezig. Het verwijderen van deze onderdelen heeft naar verwachting een negatief effect op de functionele leefomgeving van de huismus.

De gunstige staat van instandhouding kan worden gehandhaafd mits maatregelen genomen worden. Dit betreft het aanbieden van voldoende verblijfplaatsen in de nieuw te realiseren en te renoveren bebouwing. Daarnaast dienen groenblijvende struiken te worden aangeplant zodat te allen tijde voldoende dekking voor de huismus aanwezig is. In de nabijheid van deze dekking dient bovendien voldoende geschikt foerageergebied voor de huismus aanwezig te zijn met voldoende ruimte voor onkruiden. Het vernietigen en verstoren van verblijfplaatsen en/of de functionele leefomgeving is ontheffingsplichtig. Hiervoor dient een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd. Net als voor vleermuizen geldt ook voor huismus dat er met de voorgenomen ontwikkeling veel mogelijkheden zijn om natuurinclusief te bouwen en in te richten.

5.2.3 Te nemen maatregelen

Om negatieve effecten op huismus te voorkomen of te beperken dienen een aantal aanvullende maatregelen genomen te worden. Op hoofdlijnen betreffen dit:

- aanbieden van tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen;
- werken buiten de kwetsbare periode van de soort. In deze situatie betreft dit de broedperiode. De broedperiode van huismus loopt globaal van maart t/m augustus;
- ongeschikt maken van de huidige verblijfplaatsen;
- nieuwe duurzame verblijfplaatsen aanbieden;
- nieuwe functionele leefomgeving aanbieden;
- ecologisch werkprotocol opstellen;
- begeleiding tijdens de werkzaamheden.

Conclusie: Als gevolg van de voorgenomen sloop en renovatiewerkzaamheden zijn negatieve effecten op huismus niet uit te sluiten. Een ontheffing dient aangevraagd te worden en er dienen maatregelen genomen te worden.

5.3 Overige soorten

5.3.1 Voorkomen en functie

Tijdens het veldonderzoek is ook gelet op de aanwezigheid van andere (niet-vrijgestelde) beschermde soorten dan hierboven beschreven. Van deze beschermde soorten is steenmarter aangetroffen in het plangebied. In en rond het plangebied komen ook verschillende algemene vogelsoorten voor. Het gaat hierbij o.a. om de soorten koolmees, pimpelmees, roodborst, merel en zanglijster. Deze soorten kunnen in en rond het plangebied tot broeden komen.

Steenmarter

Er zijn binnen de begrenzing van het plangebied twee verblijfplaatsen van steenmarter vastgesteld. Het betreft een verblijfplaats in het boeiboord van de schuur op het erf van de Burenweg 72, de schuur aan de zijde van de snelweg. Uitwerpselen waren zichtbaar in het boeiboord en op de grond er onder (afbeelding 7). Ook is steenmarter gehoord in het boeiboord. Het is aannemelijk dat ook de rest van de schuur onderdeel uitmaakt van de functionele leefomgeving. Deze is toegankelijk voor steenmarter door onder andere kapotte ramen. In de te renoveren schuur aan de Burenweg 70 (afbeelding 8) zijn uitwerpselen gevonden.

Afbeelding 7. Sporen/verblijfplaats van steenmarter in het boeiboord van een schuur op het erf aan de Burenweg 72.

Afbeelding 8. Latrine van steenmarter in de voormalige koeienstal op het erf aan de Burenweg 70.

Broedvogels

In en rond het plangebied komen ook verschillende algemene vogelsoorten voor. Het gaat hierbij o.a. om de soorten koolmees, pimpelmees, roodborst, merel en zanglijster. Deze soorten kunnen in en rond het plangebied tot broeden komen.

5.3.2 Effecten en ontheffing

Steenmarter

Er zijn twee verblijfplaatsen van steenmarter aangetroffen in het plangebied. Eén van de verblijfplaatsen bevindt zich in een te slopen gebouw en één verblijfplaats bevindt zich in de te renoveren schuur. Beide verblijfplaatsen worden door de ontwikkeling vernietigd. Het aanvragen van een ontheffing en het nemen van mitigerende en compenserende maatregelen is noodzakelijk.

Broedvogels

Er dient te allen tijde rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van broedvogels. Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Deze verbodsbepalingen worden kunnen in veel situaties worden voorkomen door verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. De periode van 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen. Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord. Voor de Wet natuurbescherming zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar en ongeacht de zeldzaamheid van de soort. De genoemde termijn moet daarom niet al te strikt worden toegepast.

Conclusie: Voor het vernietigen en ongeschikt maken van twee verblijfplaatsen van steenmarter dient een ontheffing aangevraagd te worden. Daarnaast dient te allen tijde rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels.

6 Conclusie

Op basis van het vleermuisonderzoek en vogelonderzoek (huismus en gierzwaluw) worden de onderstaande conclusies getrokken.

6.1 Conclusie

Uit het flora- en faunaonderzoek is naar voren gekomen dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het leefgebied van de beschermde soorten: gewone dwergvleermuis, huismus en steenmarter.

Gewone dwergvleermuis

Er is één zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuis aangetroffen, die ook in gebruik is als paar-/baltsverblijfplaats en mogelijk ook als milde winterverblijfplaats. Kraamverblijfplaatsen zijn niet aangetroffen. De verblijfplaats bevindt zich in de monumentale woning (aan de Burenweg 70) die behouden zal blijven. Deze woning wordt wel gerestaureerd. Afhankelijk van hoe de restauratie wordt uitgevoerd en door zorgvuldig te werken is het wellicht mogelijk om verstoring en vernietiging van de verblijfplaats te voorkomen. In sommige gevallen zou een ontheffing niet strikt noodzakelijk zijn. Echter, aangezien er ook voor huismus en steenmarter een ontheffing aangevraagd dient te worden, en aangezien de exacte renovatiewerkzaamheden nog niet duidelijk zijn, wordt geadviseerd om gewone dwergvleermuis ook in de ontheffing op te nemen. Met de voorgenomen ontwikkeling zijn vele mogelijkheden om natuurinclusief te bouwen.

De voorgenomen ontwikkeling heeft geen negatieve effecten op foerageergebieden en vliegroutes. Er wordt wel geadviseerd om:

- De lindes die men voornemens is te kappen te behouden;
- De aanplant van lindes op te nemen in het beplantingsplan;
- De vliegroute te versterken door de aanleg van beplanting langs ingang van de tunnel onder de A1 door.

Huismus

Als gevolg van de voorgenomen sloop en renovatiewerkzaamheden zijn negatieve effecten op huismus niet uit te sluiten. Een ontheffing dient aangevraagd te worden en er dienen maatregelen genomen te worden.

Steenmarter

Als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling gaan twee verblijfplaatsen verloren en vindt er verstoring plaats. Het aanvragen van een ontheffing en het nemen van mitigerende en compenserende maatregelen is noodzakelijk.

Broedvogels

Er dient te allen tijde rekening gehouden te worden met broedende vogels.

6.2 Ontheffing noodzakelijk

Voor de huismus en steenmarter, en mogelijk ook voor gewone dwergvleermuis, dient een ontheffing aangevraagd te worden. Deze soorten kunnen gezamenlijk in een aanvraag ingediend worden. Om een ontheffing Wet natuurbescherming te verkrijgen moet:

- de gunstige staat van instandhouding gegarandeerd blijven;
- invulling gegeven worden aan de zorgplicht;
- voldaan worden aan een bij de wet genoemd belang;

- er mogen geen alternatieven zijn.

Deze gegevens moeten worden uitgewerkt in een projectplan. In het projectplan staat concreet welke werkzaamheden, wanneer, en op welke wijze worden uitgevoerd. Dit wordt aangevuld met een onderbouwing van de noodzaak van het project.

Een ontheffingsaanvraag moet worden ingediend bij de provincie Overijssel. Maximaal twintig weken na het indienen van de aanvraag wordt er een besluit genomen. Op dat besluit kunnen belanghebbenden nog bezwaar maken. Deze termijnen zijn terug te vinden op de website van de provincie.

Concrete maatregelen die genomen moeten worden tijdens de werkzaamheden dienen vastgelegd te worden in een ecologisch werkprotocol. Hierin dienen eveneens de aanvullende voorwaarden verwerkt te worden die voortvloeien uit de ontheffingsaanvraag.

6.3 Uitvoerbaarheid van de plannen

Voor verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis, huismus en steenmarter worden regelmatig ontheffingen aangevraagd en verkregen. In zijn algemeenheid moeten daarbij de volgende maatregelen genomen worden om de gunstige staat van instandhouding te garanderen en aan de zorgplicht te voldoen:

- aanbieden nieuwe en meer verblijfplaatsen vóór verwijderen huidige;
- in stand houden voldoende functioneel leefgebied (foerageergebied en dergelijke);
- voorkomen van aantasten/doden dieren bij uitvoering, bijvoorbeeld door uit te voeren buiten de gevoelige periodes.

Door bovengenoemde maatregelen te nemen wordt de functionaliteit van het plangebied (en/of directe omgeving) voor de dieren in stand gehouden. In dat geval kan een ontheffing worden aangevraagd voor het verstoren van de dieren.

6.4 Geldigheid onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende richtlijnen. Het bevoegde gezag hanteert de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar beschermde soorten:

“Onderzoeksgegevens mogen maximaal 3 jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recenter zijn.”

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

Literatuurlijst

- Bij12 (2017). Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*. Bij12, versie 1.0, Utrecht.
- Bij12 (2017). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Bij12, versie 1.0, Utrecht.
- Bij12 (2017). Kennisdocument Gewone grootoorvleermuis *Plecotus auritus*. Bij12, versie 1.0, Utrecht.
- Bij12 (2017). Kennisdocument Kerkuil *Tyto alba*. Bij12, versie 1.0, Utrecht.
- Bij12 (2017). Kennisdocument Rosse vleermuis *Nyctalus noctula*. Bij12, versie 1.0, Utrecht.
- Bij12 (2017). Kennisdocument Steenuil *Athene Noctua*. Bij12, versie 1.0, Utrecht.
- Eelerwoude (2018). Toetsing Wet natuurbescherming Groene Wig Veldkamp / Gemeente Hengelo en Gemeente Borne. Datum: 5-9-2018.
- Gemeente Hengelo (2018). Stedenbouwkundige uitgangspunten Groene Wig. Datum: 05-10-2019.
- Lubbers (2018). Quicksan flora & fauna Wet natuurbescherming. Veldkamp – Lemerij Hengelo (O). Eelerwoude. Projectnummer: 8555.
- Ministerie van Economische Zaken (2016). Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Ministerie van Economische Zaken, versie 1.3.
- Verburg, R. & F. Mertens (2016). Natuuronderzoek in 7 gebieden in het buitengebied van de gemeente Hengelo. BRO, adviseurs in ruimtelijk ordening en milieu, Vught.

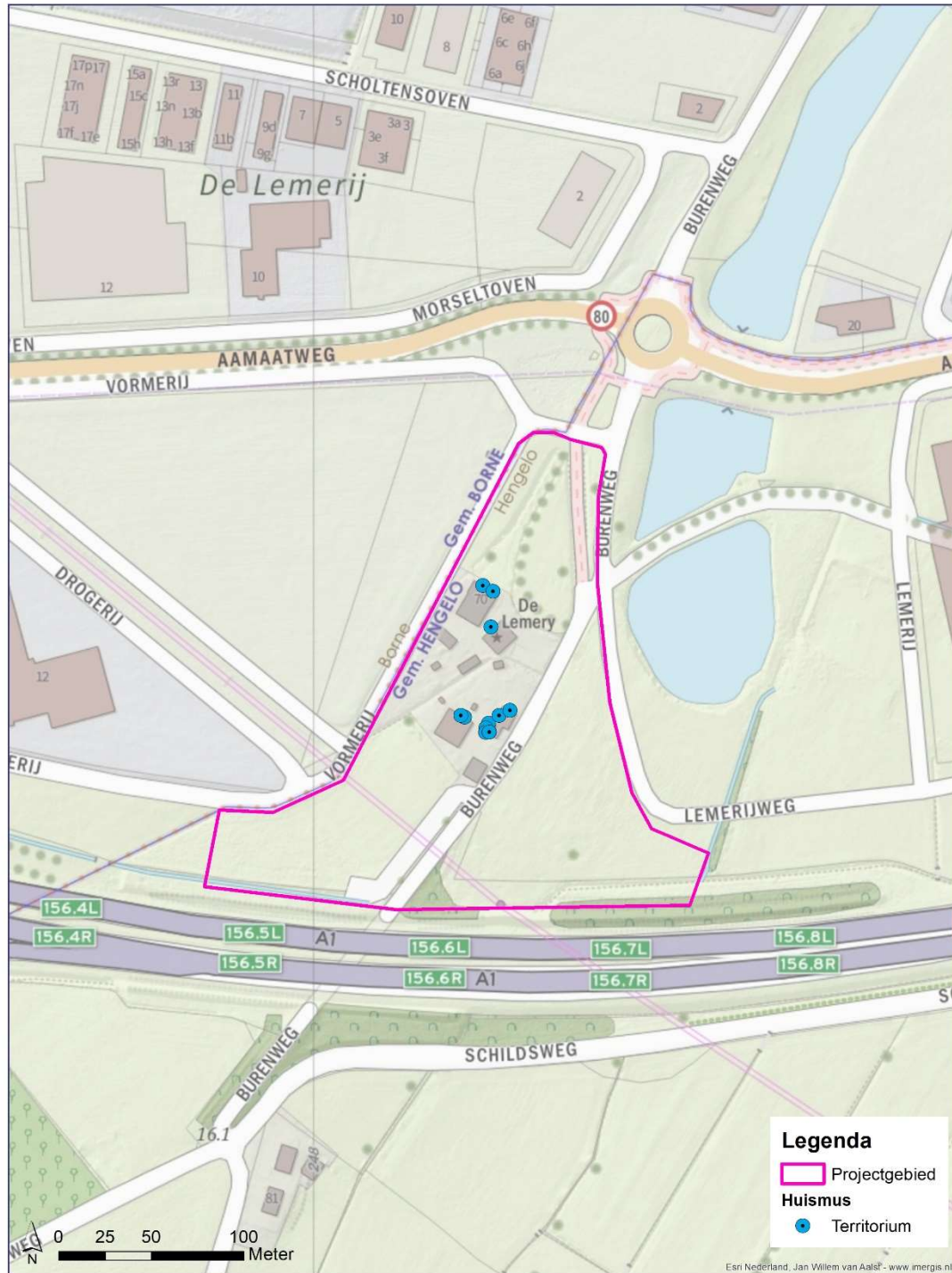
BIJLAGE 1 VERSPREIDINGSKAART HUISMUS

Huismus

Groene Wig Veldkamp

Eelerwoude

Ecoloog: M. Hoofd Projectnummer: P9056 Datum: 9-8-2019

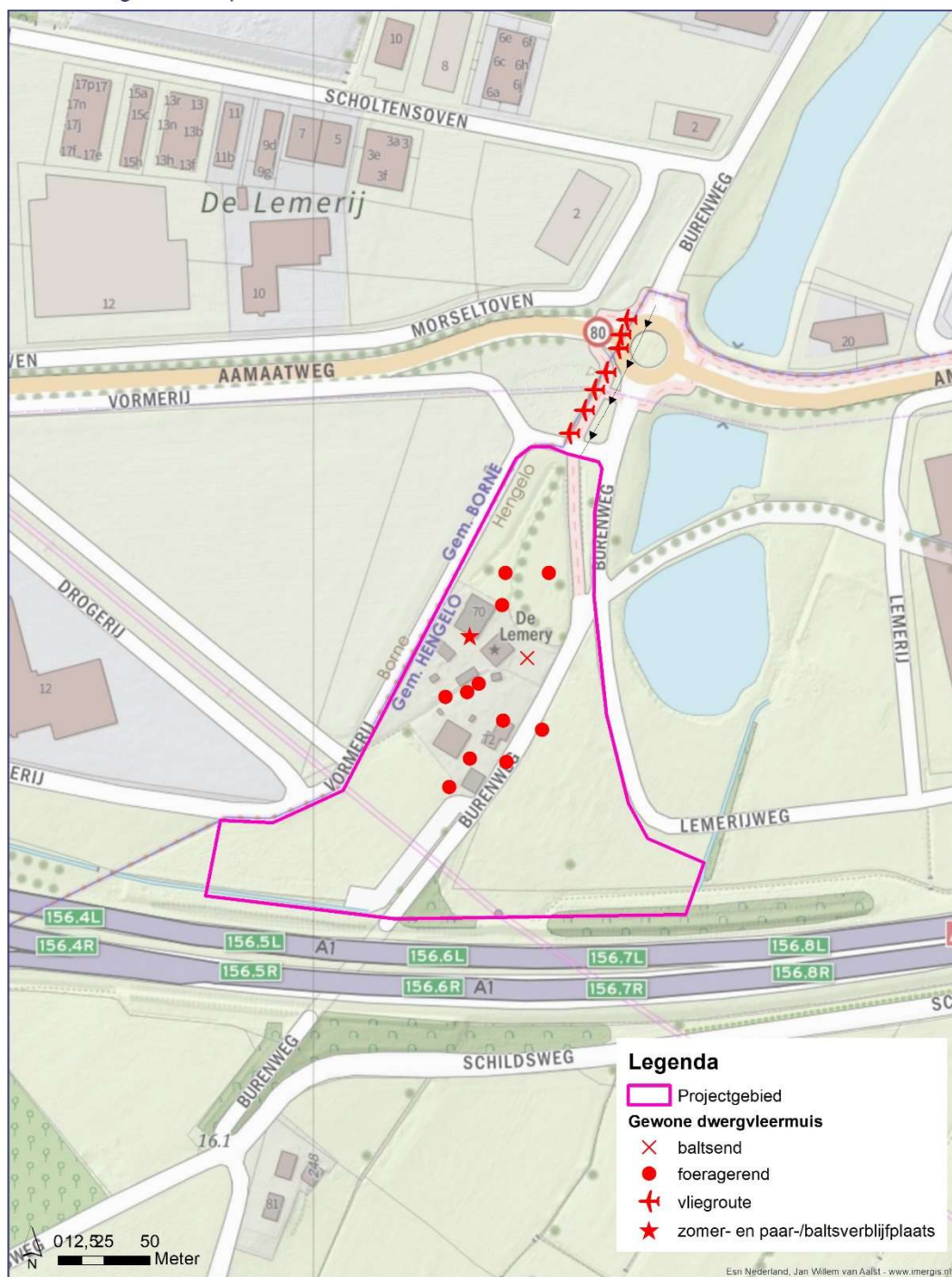
BIJLAGE 2 VERSPREIDINGSKAART VLEERMUIZEN

Vleermuizen

Groene Wig Veldkamp

Projectnummer: P9056 Datum: 05-09-2019

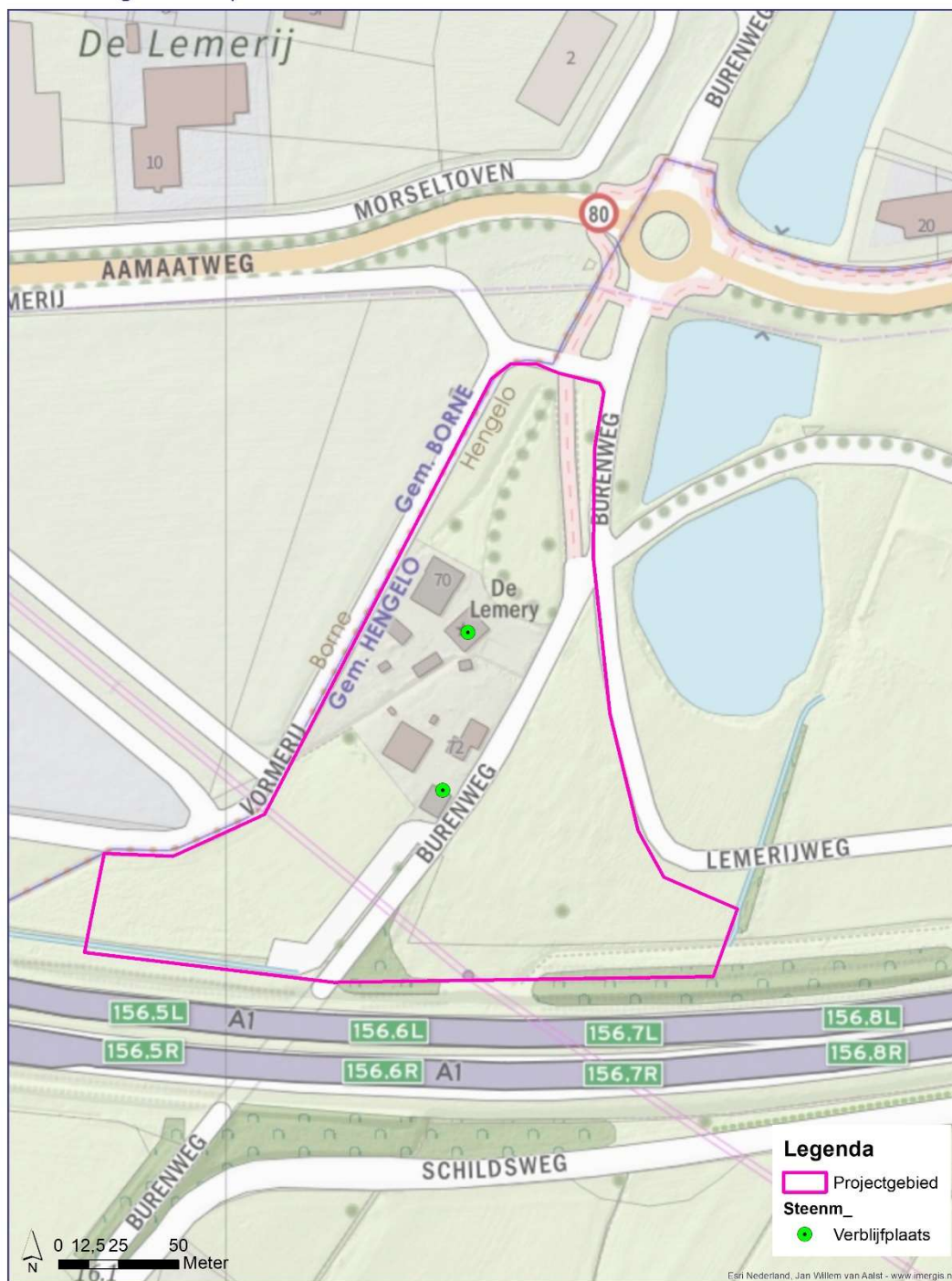
BIJLAGE 3 VERSPREIDINGSKAART STEENMARTER

Steenmarter

Groene Wig Veldkamp

Eelerwoude

Ecoloog: M. Hoofd Projectnummer: P9056 Datum: 9-8-2019

BIJLAGE 4 WETTELIJK KADER NATUURWETGEVING

Bescherming van soorten

Zorgplicht

De Wet natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende planten- en diersoorten, of de soort nu beschermd is of niet (= zorgplicht). Deze zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wilde levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld, maar kan door toepassing van bestuursdwang wel worden gehandhaafd.

Beschermingsregimes

Op het onderdeel soortbescherming deelt de Wet natuurbescherming soorten in drie beschermingsregimes in:

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn
Alle vogels cf. artikel Vogelrichtlijn
2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn
Soorten uit Bijlage IV Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd ¹.
3. Beschermingsregime “andere soorten”
Soorten die uit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Elk van deze beschermingsregimes heeft zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden.

Verbodsbepalingen

De Wet natuurbescherming gaat uit van het ‘nee, tenzij-principe’. In de wet worden ten aanzien van de beschermde soorten een aantal verbodsbepalingen genoemd (figuur 1). De verbodsbepalingen zijn gekoppeld aan het beschermingsregime van de soort (resp. Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de groep ‘Overige soorten’). Dat betekent dat deze verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij voor de soort(en):

Een vrijstelling geldt;

Er gewerkt wordt met een goedgekeurde Gedragscode (feitelijk een collectieve ontheffing);

Een ontheffing is verkregen.

¹ De brochure ‘Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen’, versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016 impliceert dat de bescherming uit de Vogelrichtlijn prevaleert boven de bescherming van vogels uit de verdragen van Bonn en Bern ¹

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernietigen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaat- sen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernietigen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplanting- plaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernietigen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernietigen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernietigen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernietigen

Figuur 1: Overzicht verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming (bron: brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen', versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016).

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen (en deze toch te mogen overtreden) via een ontheffing of een vrijstelling moet aan drie criteria worden voldaan:

1. Er is geen andere bevredigende oplossing voor de handeling (=alternatievenafweging);
2. De afwijking is gebaseerd op een in de wet genoemd belang (b.v. openbare veiligheid of volksgezondheid);
3. De ingreep of handeling mag geen afbreuk doen aan en/of verslechtering betekenen voor de staat van instandhouding van de soort.

Als aan (alle) drie deze vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk in de vorm van een provinciale verordening of een (goedgekeurde) gedragscode.

Voorgaand figuur geeft een overzicht van de verbodsbepalingen per beschermingsregime. De verbodsbepalingen voor de groep van overige, 'nationale' soorten zijn geïnspireerd op de Habitatrichtlijn en op een aantal punten versoepeld. Zo is het opzettelijk verstoren van beschermde soorten (en hun verblijfplaatsen) uit deze groep van overige soorten niet langer verboden. Wel is het nog steeds verboden om vaste verblijfplaatsen van dieren onder dit beschermingsregime opzettelijk te beschadigen of te vernietigen.

Voor vogels geldt dat verstoren niet verboden is als de verstoring maar niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort (*artikel 3.1, lid 4 en lid 5*). Het beschadigen van in gebruik zijnde vogelnesten tijdens het broedseizoen blijft verboden, maar het verstoren dus niet meer, tenzij er sprake is van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de specifieke soort(en). Het is aan de initiatiefnemer om zich op de hoogte te (laten) stellen, en waar nodig aan te tonen, dat de op zich verstorende activiteit geen bedreiging vormt voor de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Tot slot geldt het opzettelijk doden of vangen en het verbod om vaste verblijfplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of beschadigen, niet voor bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis in of op gebouwen of de daarbij behorende erven of roerende zaken (*artikel 3.10 lid 3*).

Kader - Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (*artikel 10*). Hierdoor was de Flora en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daar is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant....”*.

Andere bevredigende oplossing(en)

De initiatiefnemer moet aantonen en beargumenteren dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn waardoor overtreding van de verbodsbepaling(en) kan worden voorkomen, bijvoorbeeld door planaanpassing of het aanpassen van de uitvoeringsperiode. Het is aan het bevoegd gezag (doorgaans dus de provincie) om de alternatieve oplossingen te beoordelen en hierover te besluiten. De onderbouwing moet gebaseerd zijn op objectieve en controleerbare gegevens.

Belangen

Voor de soorten die beschermd zijn onder de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de in deze richtlijnen genoemde belangen. Voor de groep van overige, nationaal beschermde soorten wordt uitgegaan van de in de Habitatrichtlijn genoemde belangen, plus een aantal aanvullende belangen. In het Kader Wettelijk Belang wordt een overzicht gegeven van deze belangen.

Staat van instandhouding van de soort

Tot slot moeten de effecten van de voorgenomen handeling(en) worden beoordeeld aan de staat van instandhouding (Svl) van de soort. De Svl varieert per soort en per handeling, en is niet vastgelegd in de wet. Een handeling op een zeldzame beschermde soort zal eerder leiden tot een negatief effect op de Svl dan bij een algemene soort. Belangrijk is ook de trend (aantalsontwikkeling) en de ruimtelijke verspreiding van de soort. Bij de beoordeling moet rekening worden gehouden met cumulatieve (versterkende) effecten, bijvoorbeeld door andere handelingen of ontwikkelingen in de omgeving en met reeds verleende ontheffingen voor dezelfde populaties van deze soort(en). Bij de beoordeling mogen compenserende en mitigerende (verzachtende) maatregelen worden betrokken. Het ecologische toetsingscriterium verschilt per beschermingsregime. Om te beoordelen of aan deze criteria wordt voldaan, moeten inzicht worden gegeven in:

1. De Svl (van de populatie) van de soort (in zijn natuurlijke verspreidingsgebied).
2. Het effect van de handeling of ontwikkeling op de soort.

Kader - Staat van instandhouding

- **Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn:** “De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort”.
- **Beschermingsregime soort Habitatrichtlijn:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.
- **Beschermingsregime Overige soorten:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.

Voorkomen van overtreding verbodsbepalingen

In sommige situaties kunnen maatregelen worden getroffen waardoor negatieve effecten en overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming kunnen worden voorkomen. Bijvoorbeeld door de kap van bomen met broedende vogels uit te stellen tot na de broedtijd. Al kan de boom ook een nest bevatten van een vogelsoort waarbij het nest jaarrond beschermd is, waardoor overtreding niet kan worden voorkomen. Het plannen van werkzaamheden buiten de kwetsbare periode(n) van beschermde soorten is een veel toegepaste maatregel. Andere mogelijkheden om overtreding te voorkomen zijn wellicht het aanpassen van de werkvolgorde, gebruik te maken van andere apparatuur of de werkzaamheden te faseren in ruimte en tijd (zoals in het voorbeeld).

Vrijstellingen

Onder de Wet natuurbescherming is niet altijd een ontheffing nodig bij handelingen die leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen in de wet. Dit zijn bijvoorbeeld de provinciale vrijstellingen en de gedragscodes. Ook kan er sprake zijn van een vrijstelling als de handeling is opgenomen in een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of programma in het kader van een programmatische aanpak. Tot slot kan het Rijk voor handelingen en activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag is een vrijstelling geven in de vorm van een Ministeriele Regeling. Vrijstellingen kunnen alleen gelden voor de verbodsbepalingen en de voorwaarden zoals genoemd bij de verschillende beschermingsregimes.

Provinciale verordening

Provinciale Staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Zo zijn met een provinciale verordening een aantal vooral algemeen voorkomende en beschermde zoogdieren als egel en rosse woelmuis vrijgesteld van de ontheffingsplicht. Door deze mogelijkheid ontstaan echter wel verschillen in de bescherming van soorten tussen de verschillende provincies.

Programmatische aanpak

De Wet natuurbescherming biedt de mogelijkheid om een programmatische aanpak toe te passen. Een dergelijk programma kan zowel door het Rijk als door provincies worden opgesteld. Onder de Flora en faunawet is reeds ervaring opgedaan onder de ‘Generieke’ of ‘Gebiedsgerichte aanpak’. Tevens is voor een aantal grootschalige ontwikkelingen en plangebied een Generieke ontheffing verleend zoals voor de gemeente Tilburg, het Havengebied Rotterdam en Vliegveld Twente. Het biedt de mogelijkheid om door middel van een actieve leefgebiedenbenadering te streven naar een betere verbinding tussen economie en ecologie.

Beheerplan Natura 2000-gebied

Tot slot zijn handelingen die onderdeel uitmaken van een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of een programmatische aanpak (zoals stikstof) vrijgesteld, mits de handelingen zijn getoetst aan de criteria voor afwijking van de soortenbeschermingsregimes.

Kader - Wettelijk Belang

Voor vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora en fauna;
- voor onderzoek en onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt;
- om het vangen, onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen eigendom;
- in het belang van volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen, onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor andere 'nationaal' beschermde soorten kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade en overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omliggende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

Eelerwoude

www.eelerwoude.nl